

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ДОНЕЦЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ ВАСИЛЯ СТУСА
ФАКУЛЬТЕТ ІСТОРІЇ ТА МІЖНАРОДНИХ ВІДНОСИН**

ЗАТВЕРДЖУЮ

Ректор

Ілля ХАДЖИНОВ

Рекомендовано Радою з якості
вищої освіти

протокол від «25» червня 2025 р.

№ 12

НАСКРІЗНА ПРОГРАМА ПРАКТИЧНОЇ ПІДГОТОВКИ

Ступінь освіти

Магістр

Галузь знань

**В Культура, мистецтво
та гуманітарні науки**

Спеціальність

В9 Історія та археологія

Освітня програма

Публічна історія

Вінниця – 2025

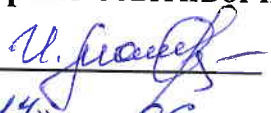
ЛИСТ ПОГОДЖЕННЯ
НАСКРІЗНОЇ ПРОГРАМИ ПРАКТИЧНОЇ ПІДГОТОВКИ

РЕКОМЕНДОВАНО

Вченою радою факультету історії та
міжнародних відносин
протокол № 10 від 20.06. 2025 р.
Голова Юрій ТЕМІРОВ

РОЗРОБЛЕНО

Гарант освітньої програми:

 Інна МАРТИНЧУК
«14» 06 2025 р.

УХВАЛЕНО:

Кафедрою історії та археології
Протокол від 18.06 2025 р. № 12
В.о. завідувача кафедри
 Надія ТЕМІРОВА

Завідувач навчальної лабораторії
з організації практичного навчання
 Інна ЗАРІШНЯК
«24» червня 2025 р.

ЗМІСТ

Вступ	4
1. Комплексна мета, завдання та взаємозв'язки всіх видів практичної підготовки	4
2. Організація та керівництво практичною підготовкою	9
3. Взаємозв'язок практичної підготовки з науково-дослідною роботою здобувачів вищої освіти	11
4. Основні вимоги до формування списку рекомендованої літератури ...	12

ВСТУП

Наскрізню програму практичної підготовки підготовлено відповідно до «Правил внутрішнього розпорядку», «Положення про практичну підготовку, стажування та працевлаштування здобувачів вищої освіти Донецького національного університету імені Василя Стуса», «Положення про організацію освітнього процесу в Донецькому національному університеті імені Василя Стуса», «Положення про реалізацію права на академічну мобільність в Донецькому національному університеті імені Василя Стуса»

Наскрізна програма практичної підготовки забезпечує єдиний комплексний підхід до організації та проведення практичної підготовки для здобувачів вищої освіти ступеня «Магістр», безперервність і наступність у їх фаховій підготовці. Наскрізна програма відповідає положенням Освітньої програми «Публічна історія» ОС «Магістр». Дає повну уяву про систему практик на факультеті історії та міжнародних відносин Донецького національного університету імені Василя Стуса, покликаних забезпечити підготовку викладача, аналітика, дослідника.

Практична підготовка відбувається у третьому семестрі і має два види – *виробнича практична підготовка і виробнича (асистентська) практична підготовка*. Тривалість виробничої (асистентської) практичної підготовки відповідно до освітньої програми та навчального плану становить чотири тижні (8 кредитів), виробничої практичної підготовки — два тижні (4 кредити).

Види практичної підготовки для ОП «Публічна історія»

Назва	Семестр	Термін, тижні	Кредити ECTS
Виробнича практична підготовка	III	2	4
Виробнича (асистентська) практична підготовка	III	4	8

1. КОМПЛЕКСНА МЕТА, ЗАВДАННЯ ТА ВЗАЄМОЗВ'ЯЗКИ ВСІХ ВИДІВ ПРАКТИЧНОЇ ПІДГОТОВКИ

Практична підготовка передбачена Освітньою програмою «Публічна історія» ОС «Магістр» покликана закріпити теоретичні знання, сприяти опрацюванню практичних результатів навчання, прищепити позитивне ставлення до обраної професії.

Виробнича (асистентська) практична підготовка зорієнтована на закріплення та поглиблення теоретичних знань, отриманих здобувачами вищої освіти освітньої програми «Публічна історія» в процесі вивчення теоретичних дисциплін, розвиток особистісних якостей майбутніх викладачів ЗВО, набуття досвіду викладацької професійної діяльності, надбання вмінь і навичок самостійного ведення навчально-методичної, науково-дослідної та виховної роботи зі студентами ЗВО, а також збір матеріалу для виконання магістерської роботи.

Мета виробничої (асистентської) практичної підготовки – підготовка до викладацької діяльності в межах освітньої програми, використання сучасних педагогічних методів і засобів активізації педагогічної діяльності. До змісту практичної діяльності магістранта-практиканта входить робота в якості викладача та куратора академічної групи. Робота викладача, в свою чергу, включає навчально-методичну, дослідницьку та виховну роботу. Практична підготовка зорієнтована на актуалізацію знання змісту освіти, уявлення про педагогічні явища та процеси, принципи дидактики; стимулювання навчальної діяльності; форми навчально-виховної роботи у загальноосвітній школі. Здобувачі мають виявити здатність застосовувати набуті знання історичних дисциплін, психолого-педагогічні та методичні знання для викладання у закладах вищої освіти, управління пізнавальною діяльністю здобувачів. Передбачається реалізація уміння керувати колективом, спрямовуючи зусилля на отримання необхідного інтелектуального продукту, створюючи сприятливий соціально-психологічний клімат.

Виробнича (асистентська) практична підготовка проводиться для здобувачів ОС «Магістр» освітньої програми «Публічна історія» у III семестрі протягом чотирьох тижнів. Контроль здійснюється у вигляді захисту звіту з практичної підготовки перед комісією.

Виробнича (асистентська) практична підготовка в освітньому процесі формує міждисциплінарні взаємозв'язки з іншими навчальними дисциплінами, зокрема: «Методологія та організація наукового дослідження з історії», «Історія історичної думки», «Прикладне джерелознавство», «Історична освіта в інформаційному протистоянні», «Професійна іноземна мова».

Виробнича практична підготовка, будучи завершальною в циклі практичного становлення здобувачів, передбачає систематизацію, розширення професійних знань у сфері публічної історії, розвиток у здобувачів-магістрантів навичок трансляції академічного знання про минуле у публічній сфері на основі закріплення отриманих теоретичних знань.

Мета виробничої практичної підготовки – підготовка фахівця, який володіє навичками професійної діяльності історика, здатного поширювати історичну інформацію у відкритий громадянський простір. Зміст виробничої практичної підготовки визначається загальною концепцією магістерської підготовки за освітньою програмою «Публічна історія». Серед її завдань – закріплення отриманих теоретичних знань з дисциплін історико-публічного циклу; поглиблене вивчення напрямів і форм роботи архівних і музейних установ, туристичних агенцій, інституцій – провідників історичної політики, медіа з історичною компонентою. Основним завданням практичної підготовки є максимальне наближення професійної підготовки до умов практичної фахової діяльності; оволодіння здобувачами сучасними методами та формами організації праці в галузі публічної історії; формування у студентів професійних умінь і навичок для прийняття самостійних рішень під час конкретної роботи в реальних виробничих умовах; формування потреби освоювати новий досвід, систематично поновлювати знання й уміння творчо їх застосовувати в практичній діяльності; формування комунікативних умінь на різних рівнях співпраці, уміння взаємодіяти на основі етичних міркувань, толерантності.

Виробнича практична підготовка проводиться для здобувачів ОС «Магістр» освітньої програми «Публічна історія» у III семестрі протягом двох тижнів. Контроль здійснюється у вигляді захисту звіту з практичної підготовки перед комісією.

Підготовка фахівців у рамках виробничої практичної підготовки в освітньому процесі формує міждисциплінарні взаємозв'язки з іншими навчальними дисциплінами, зокрема: «Історична інформація у публічній сфері», «Прикладне джерелознавство», «Археологічна спадщина у публічному просторі», «Історична політика», «Історична соціологія та міський публічний простір», «Професійна іноземна мова».

Практична підготовка здобувачів вищої освіти передбачає формування та розвиток у здобувачів компетентностей відповідно до Освітньої програми «Публічна історія» ОС «Магістр»:

Інтегральна компетентність (ІК): Здатність розв'язувати складні задачі дослідницького та/або інноваційного характеру в галузі історії та археології.

Загальні компетентності (ЗК):

ЗК01. Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу (Виробнича).

ЗК03. Здатність спілкуватися державною мовою як усно, так і письмово.

ЗК04. Здатність спілкуватися іноземною мовою.

ЗК05. Здатність спілкуватися з представниками інших професійних груп різного рівня (з експертами з інших галузей знань/видів економічної діяльності). (Виробнича).

ЗК06. Здатність працювати в міжнародному контексті. (Виробнича).

ЗК07. Здатність оцінювати та забезпечувати якість виконуваних робіт.

ЗК08. Цінування та повага різноманітності та мультикультурності.

ЗК09. Здатність приймати обґрунтовані рішення.

Спеціальні компетентності (СК):

СК01. Здатність виявляти та досліджувати історичні й археологічні джерела різних видів, аналізувати наукові тексти, узагальнювати інформацію.

СК02. Здатність здійснювати історичні й археологічні дослідження з визначеної тематики, в тому числі використовуючи методологічний інструментарій інших гуманітарних і соціальних наук. (Виробнича).

СК03. Здатність презентувати та обговорювати результати досліджень і професійної діяльності у сфері історії та археології.

СК04. Здатність виявляти специфіку в підходах до вирішення проблем в галузі історії та археології представників різних наукових напрямів та шкіл, критично осмислювати новітні досягнення історичної науки.

СК05. Здатність розробляти і реалізовувати наукові та прикладні проекти у сфері історії, археології та/або дотичні до них міждисциплінарні проекти. (Виробнича).

СК06. Здатність здійснювати експертний аналіз в предметній області. (Виробнича).

СК07. Здатність здійснювати науково-педагогічну діяльність у закладах фахової передвищої та вищої освіти, наукових установах. (Виробнича (асистентська)).

СК08. Здатність працювати в міжнародному контексті і реалізовувати спільні проекти у сфері історії та/або археології з європейськими та євроатлантичними інституціями. (Виробнича).

СК09. Здатність використовувати сучасні цифрові інструменти і технології для проведення досліджень та професійної діяльності у сфері історії та археології.

СК10. Усвідомлення принципів академічної доброчесності та норм професійної етики.

СК11. Готовність виявляти, критично аналізувати, узагальнювати та застосовувати у публічному просторі історичну інформацію. (Виробнича).

СК12. Здатність реалізувати прикладний характер історичних знань у суспільстві – надавати консультації з проблем історії державним установам, засобам масової інформації, громадським організаціям, зрозуміло доносити знання, висновки та аргументації до фахівців і нефахівців. (Виробнича).

Практичні результати навчання:

ПР01. Аналізувати теоретичні та методологічні проблеми сучасної історичної науки, критично оцінювати стан проблеми та результати останніх досліджень. (Виробнича (асистентська)).

ПР02. Здійснювати рецензування, коментування, анотації наукових, науково-популярних, освітніх та публіцистичних текстів, які стосуються питань історії та археології. (Виробнича).

ПР03. Розробляти й реалізовувати історичні та міждисциплінарні проекти з урахуванням сучасних методологічних підходів.

ПР04. Застосовувати у професійній діяльності у сфері історії та археології сучасні цифрові інструменти і технології для пошуку, збереження і оброблення інформації, у тому числі для виконання наукових досліджень і реалізації освітніх та інноваційних проєктів.

ПР05. Планувати і виконувати наукові дослідження у сфері історії та археології, висувати та перевіряти гіпотези, обирати методи дослідження, аналізувати результати, обґрунтовувати висновки. (Виробнича).

ПР06. Здійснювати експертизу пам'яток історії, археології та культури з метою їх охорони та можливого подальшого використання. (Виробнича).

ПР07. Зрозуміло і недвозначно доносити власні знання, висновки та аргументацію з питань історії та/або археології до фахівців і нефахівців, зокрема до осіб, які навчаються.

ПР08. Розширювати актуалізовану джерельну базу за рахунок введення до наукового обігу архівних джерел, опрацювання фондів музеїв, участі у наукових й археологічних експедиціях тощо.

ПР09. Здійснювати викладацьку діяльність у закладах вищої освіти на основі сучасних освітніх технологій, а також принципів і практик європейських країн. (Виробнича (асистентська)).

ПРН10. Пояснювати широкій аудиторії взаємозв'язки між процесами у минулому та на сучасному етапі.

ПРН11. Аналізувати альтернативні варіанти інтерпретації історичного розвитку людства у певні історичні періоди.

ПРН12. Реалізовувати соціальні функції сучасного історика, встановлювати ефективну комунікацію з представниками інших наук.

ПРН13. Корелювати позицію професійного історика з панівними у суспільстві поглядами на минуле.

ПРН14. Гармонізувати історичну пам'ять різних спільнот на основі аналізу взаємозв'язку вітчизняної, європейської, світової історії.

ПРН15. Реалізовувати організаційно-управлінські функції, керувати дослідницькими або освітніми процесами, що потребують нових стратегічних підходів.

2. ОРГАНІЗАЦІЯ ТА КЕРІВНИЦТВО ПРАКТИЧНОЮ ПІДГОТОВКОЮ

Кожна практична підготовка проводиться згідно з робочою програмою, якою передбачається:

- визначення бази практичної підготовки;
- призначення керівників;
- підготовка відповідної документації;
- розподіл здобувачів по ділянках роботи;
- методичне забезпечення практичної підготовки;
- контроль з боку кафедри;
- форми звітності;
- підведення підсумків.

Для реалізації завдань практичної підготовки визначаються відповідні бази їх проведення. Вони щорічно переглядаються, з керівниками баз укладаються договори про проведення практичної підготовки.

Вимоги до баз практичної підготовки:

- відповідність вимогам (компетентності, програмні результати навчання) Освітньої програми;
- наявність фахівців-професіоналів для керівництва практичною підготовкою, які виконують роботи відповідно до профілю підготовки здобувача вищої освіти, їх компетенція має відповідати вимогам навчальної підготовки здобувачів вищої освіти спеціальності В9 Історія та археологія;
- наявність необхідних умов для організації практики: наявність структур, діяльність яких відповідає спеціальності В9 Історія та археологія, надання здобувачам вищої освіти на час практики можливості працювати на посадах, робота на яких відповідає програмі практики, надання права користування матеріалами, необхідними для виконання програми практичної підготовки (з урахуванням специфіки установи).

Розподіл здобувачів на бази практичної підготовки та призначення керівників проводиться спеціальним наказом по університету на основі відповідного подання кафедри. В наказі чітко визначається період проходження практичної підготовки, розподіл здобувачів за базами та керівники практичної підготовки від кафедри.

Розподіл здобувачів проводиться, як правило, невеликими групами, що дає можливість керівникові оперативно контролювати роботу здобувачів. Визначальним моментом для кваліфікаційного дослідження магістра є практичне використання результатів його роботи.

Орієнтовні бази практичної підготовки:

виробнича (асистентська) – кафедра історії та археології ДонНУ імені Василя Стуса, а також кафедри інших ЗВО;

виробнича – Вінницький обласний краєзнавчий музей, держархів Вінницької області, Перший міжрегіональний відділ УІНП, кафедра історії та археології ДонНУ імені Василя Стуса.

Контроль за проходженням практичної підготовки здобувачів має на меті надання консультацій та допомоги здобувачів у виконанні індивідуальних завдань.

Контроль з боку ЗВО здійснюється:

- «проректором (за відповідним напрямом роботи)»;
- навчально-практичним центром кар'єри та професійного зростання;
- заступником декана з навчальної роботи факультету історії та міжнародних відносин;
- гарантом освітньої програми;
- завідувачем випускової кафедри.

Контролюючий вживає оперативних заходів по усуненню виявлених недоліків у проходженні здобувачами відповідної практичної підготовки.

Обов'язки керівника практичної підготовки від кафедри:

– бере участь у підготовці та проведенні установчої конференції для ознайомлення здобувачів з порядком і вимогами щодо проходження практичної підготовки, технікою безпеки, графіком роботи, звітною документацією;

– знайомить керівників від бази з програмою практичної підготовки й обов'язками, які покладаються на них;

– забезпечує постійне керівництво та контроль за виконанням програми практичної підготовки кожним здобувачем вищої освіти;

– надає необхідні консультації здобувачам щодо виконання завдань практичної підготовки;

– періодично інформує заступника декана факультету, завідувача кафедри, керівника виробничої практики від університету про хід практичної підготовки, вирішує з ними поточні питання;

– підводить підсумки практичної підготовки, оцінює роботу кожного здобувача та складає звіт про підсумки проведеної практичної підготовки;

– бере участь у захисті звіту з практичної підготовки.

Обов'язки керівника від бази практичної підготовки:

- створює необхідні умови для виконання здобувачами програми практичної підготовки, не дозволяє залучення здобувачів до роботи, що не відповідає програмі практичної підготовки;
- проводить обов'язкові інструктажі з охорони праці і техніки безпеки;
- дотримується календарних графіків практичної підготовки;
- проводить облік та оцінювання виконаної кожним здобувачем роботи, після завершення практичної підготовки характеризує роботу кожного здобувача, на запрошення кафедри бере участь у захисті звіту з практичної підготовки.

Обов'язки і права здобувачів вищої освіти під час проходження практичної підготовки:

- до початку практичної підготовки одержати консультацію керівника практичної підготовки від кафедри щодо оформлення необхідних документів (під час установчої конференції з практичної підготовки або в індивідуальному порядку);
- вивчити і суворо дотримуватись правил охорони праці, техніки безпеки і виробничої санітарії установи;
- своєчасно прибути на базу практичної підготовки, дотримуватись встановленого розпорядку практичних занять;
- у повному обсязі виконати всі завдання програми практичної підготовки, вести облік проведеної роботи у щоденнику проходження практичної підготовки;
- своєчасно оформити звітну документацію з практичної підготовки з дотриманням усіх вимог і стандартів, скласти диференційований залік з практичної підготовки;
- проходити практичну підготовку відповідно до термінів, зазначених у наказі по університету.

Староста групи практикантів на базі практичної підготовки складає розклад зайнятості практикантів на кожний день практичної підготовки, доводить його до відома групового керівника практичної підготовки, повідомляє здобувачів-практикантів про колективні консультації, виконує доручення керівників практичної підготовки.

3. ВЗАЄМОЗВ'ЯЗОК ПРАКТИЧНОЇ ПІДГОТОВКИ З НАУКОВО-ДОСЛІДНОЮ РОБОТОЮ ЗДОБУВАЧІВ ВИЩОЇ ОСВІТИ

Практична підготовка є однією з форм науково-дослідної роботи здобувачів вищої освіти поряд з такими формами як написання магістерської

робіт, участь у науково-практичних конференціях для студентів, конкурсах наукових праць молодих дослідників, турнірах.

Зміст науково-дослідницького компоненту практичної підготовки здобувача вищої освіти, тематика дослідницької діяльності узгоджуються з напрямками дослідницької діяльності кафедри, на якій спеціалізується студент, а також з конкретною дослідницькою проблематикою, якою він займається. Особливого значення науково-дослідна складова практичної підготовки набуває для здобувачів вищої освіти ОС «Магістр», кваліфікаційна робота яких має бути самостійним науковим дослідженням.

Виробнича (асистентська) практична підготовка в якості обов'язкового компоненту має науково-дослідну роботу, яка включає збір матеріалу за темою магістерської роботи, його впорядкування. Практиканти мають можливість апробувати результати власного дослідження в студентській аудиторії під час проведення семінарських занять, а також у позааудиторній роботі, яка може включати роботу дослідницького гуртка, методологічний семінар, інтелектуальні ігри тощо.

Отримані під час практичної підготовки знання, досвід з науково-дослідної роботи можуть бути використані здобувачами вищої освіти при підготовці доповідей на наукових студентських конференціях, виступів на науково-практичних семінарах, написанні кваліфікаційних робіт тощо.

4. ОСНОВНІ ВИМОГИ ДО ФОРМУВАННЯ СПИСКУ РЕКОМЕНДОВАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

Під час формування й наповнення Розділу «Список рекомендованої літератури» в робочих програмах практичної підготовки враховується наступне:

- відповідність джерел інформації змісту практичної підготовки: усі джерела, включені до списку рекомендованої літератури, повинні чітко відповідати тематиці практичної підготовки та охоплювати ключові аспекти, що розглядаються у програмі;

- актуальність літератури: перевага надається джерелам, опублікованим в останні 10 років. У випадку використання класичних джерел обґрунтовується їхня важливість для сучасного освітнього процесу та практичної підготовки здобувача;

- різноманітність джерел: у списку мають бути представлені різні типи джерел (монографії, підручники та навчальні посібники, практикуми, наукові статті, матеріали конференцій, нормативні документи тощо). Крім літератури, список може включати посилання на Інтернет-джерела та електронні бази даних. Це дозволить забезпечити всебічне розкриття

тематики та можливість для студентів глибше ознайомитися з предметною областю практичної підготовки;

– мова джерел: основний акцент робиться на літературі українською мовою. Крім цього, забезпечується включення іноземних джерел (насамперед, англійською мовою), якщо вони є основоположними або не мають відповідників українською мовою;

– доступність літератури: рекомендується включати до списку джерела, які є доступними для студентів (наявні у бібліотеці Університету, доступні онлайн у відкритому доступі або через освітні платформи та бази даних наукової інформації);

Список рекомендованої літератури має періодично переглядатися та оновлюватися, щоб забезпечити актуальність і відповідність сучасним освітнім стандартам.

Джерела повинні відповідати державним освітнім стандартам та нормативним вимогам для забезпечення необхідного рівня підготовки студентів. Рекомендована література подається із поділом на обов'язкову (основну) та додаткову. Обов'язкова література включає ключові джерела, які є основою для опанування матеріалу. Додаткова література пропонується для поглибленого вивчення тематики.

Для програм практичної підготовки педагогічної спрямованості список рекомендованої літератури повинен включати навчальні програми, підручники та навчально-методичні посібники, рекомендовані Міністерством освіти і науки України для використання в закладів загальної середньої освіти з навчанням українською мовою (оприлюднюються на сайті ДНУ «Інститут модернізації змісту освіти» <https://imzo.gov.ua/pidruchniki/pereliki/>).